

Երուսաղէմացի Հայրապետի

ՏՆՈՒ

ՍԵՍՆ ՏՅԱՆԿՐԻՆՆԵՆ ՏՆՈՒՏԱՅ

Լուսաշէնի Տարեկան Կոնստանտինոսեան
Հոգեւորական

Արքեպիսկոպոստին տպագրեալ

Ի Հայրապետութեան ՏՆ ՅՈՍԿ
ՏՆՈՒՆՆՈՒ Կարբեցւոյ
սրբազնասուրբ Կաթողիկոսի
Կոստանտինոսեան Հայոց

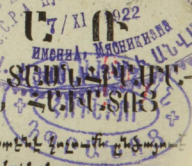
Հրամանաւ Տեառն ԲԱԳՏԵՆ
ՍԵՍՆ իշխանազնի ջաշա-
ւեան սրբազան Երբեպիսկո-
պոսի և մեծորապոստի Հայ-
ոց համայն Եղուանից

Ի ՏՆՈՒՆՆՈՒ
Յամի Տեառն 1853:

1004
1917

207

384

Օգոյշ Լեւոն-ի՞ տ' եղէ որ զՅէշուտոս-
տեղէն ճարտար Տրու-լեւմբե և անտի խաբ-
էտ-լեւմբե, որտ ըստ Տարդէան տանտո-ւ-
և ըստ արեւոյ աշխարհիս՝ և ոչ ըստ
Յե. Քե. (Առդ. Բ. 8):

1. Չանայ նախահաճ ՚ի չարուի
ընդ քաջութեան. և որոմն յառաջ
մատուցեալ՝ բռնադատէ զցորենոյն
կարծիս մատուցանել. և կերպարանո-
քըն՝ ցորենոյն Չանայ նամանիլ. բայց
ճաշակօքն ՚ի ձեռն ընտրողայն կըշ-
տամբեալ յանդիմանիլ ՆՇ սատանայ
բանասարկուն կեղծաւորեալ կերպա-
րանի ՚ի կերպարանն լուսաւոր հրեշ-
տակաց. (Առդ. Բ. 18: Բ. Արժն. Ժմ.
14.) և Չանայ ոչ թէ զի ՚ի նոյն
տեղի մատիցէ ուստի կործանեցաւն,
զի եբր զսալդարբնաց անոշտ և ան-

վազ սիրտս ստացեալ առանց զըշջման այնուհետև զբարսն յանձին բարձեալ բերէ, այլ զի զայնտսիկ որ 'ի հրեշտակօրէն գնացս զանձինս իւրեանց մատուցին՝ անխնայ խաւարին և ախտաբեր անհաւատութե զգեցուցանիցէ ամբողջեամբ:

2. Բնազում գայլք շրջին 'ի հանդերձս գառանց. (Մատթ. Է. 15). հանդերձ զգեցեալ ունին, այլ ոչ եթէ մագիլ և ժահիս. այլ զհեղութեան և հնազանդութե զհանդերձ առեալ՝ 'ի պատճառս խոնարհութե կերպարանաց՝ զանմեզս սրտիւք պատրել՝ պատրաստեն: Եւ մահաբեր թունիւք զանօրէնութե ժանկն, յատամանցն անտի իւրեցն ներքուստ անտի արտաքս փսխեն: Սիրտդ են մեզ այսուհետև շնորհք անձուհի, միտք զգաստուհի, աչք հայեցողք. զի մի զոր ոմն իբրև ըզցորեան կերեալ՝ տգիտաբար 'ի կորուստ մատնիցուք. (Մատթ. Գ. 20). և մի զգայլն գառն համարեալ՝ որս նորա լիցուք. և մի զսատակիչ մահաբեր գազանն զսատանայ 'ի հրեշ

տակ համարեալ՝ ընկղմիցուք ՚ի նմա-
 րէ: Օ ի շուրջ գայ նա եբբե զա-
 ռիւծ մննչելով, և խնդրէ թէ զո՞
 կարասցէ կլանել: որպէս և գրեալ է:
 (տ. Պէ. Ե. 9: տ. Մ. Կ. Կ. 4:
 Օ. Կ. Կ. 4: Յ. Կ. Կ. 10: տ. Թ. Կ. Կ.
 Կ. 10.):

3. Սկսան այսորիկ սուրբ եկեղե-
 ցի խրատէ. վասն այսորիկ ուժ ձառք
 ընթերցուածոցս այսորիկ, զի աճ-
 պաշտուութեան օրինակքն յերկուց կար-
 գաց հրամանի հաստատեալ են. այ-
 սորիկ ՚ի հրամանակար ՚ի կամակարգ
 բանից աստուածութեան և ՚ի գոր-
 ծոց բարութեան. այլ ոչ կամակար
 հրամանքն առանց գործոց բարու-
 թեան ընդունելի են առաջի աստու-
 ծոյ. և ոչ որ առանց գործոց բարու
 հրամանակարքն գործին՝ ընդունելի
 են աստուծոյ: Օ ի զի՞նչ օգուտ է
 գիտել զվարդապետութիւն աստուա-
 ծութեան ուղղութեամբ՝ և գոր-
 ծել չարաչար: (Յ. Կ. Կ. Կ. 28: Վ. Կ.
 Կ. Կ. 27.) Ա՛յ զի՞նչ օգուտ
 է դարձեալ զգաստութեամբ շըբ-

ջիլ բարևոք, և հայհոյել ամբարշտու-
թեամբ:

4. Արդ՝ մեծ են ստացուածք հը-
րամանական կամաց վարդապետութիւնս.
և պիտոյ են միտք զգաստութեանս:
Քանզի բազումք են, որք կապուտ
կողոպուտ առնեն ճարտարաբան բա-
նիւք. և ունայնութեան խաբէութե
պատրանօք: Որք 'ի հեթանոսութեն
են ճարտարութեամբ և թրթրակ
լեղուի խաբէութեամբն գովեն զմեզ:
Օ ի մեղր կաթէ առէ 'ի շրթանց
կնոջ պունկի: (Առաւ. Է, 3): Իսկ
որ 'ի թլփատութենէ անտի են՝ 'ի
գրոց սրբոց պատմեն չարաչար զմա-
տուցեալն պատրանօք 'ի խաբէութի,
'ի մանկութենէ կանխեն 'ի գիրս
մինչ 'ի ծերահալ, և 'ի տգիտութեան
մեռանին: Իսկ հերիտիկոսաց ման-
կունքն քաղցրութեամբ՝ և օրհնու-
թեամբք պատրեն զսիրտս անմեղաց.
Իբրև զմեղու քաղցրութեամբ՝ ող-
ջունի՛ն Քրիստոսի զամբարշտութե
ժանկախաուն կարգսն ծածկեալ 'ի
ներքս՝ ջամբեն: Ասան այսր ամե-

Նայնի միանդամայն ասէ տէրն՝ զգոյշ
 Լինիջիք ^{սուէ՛} գուցէ ոք զձեզ մոլո-
 բեցուցանիցէ: (Ս^{սքի}. Ըդ. 5.) վն
 այսորիկ և հաւատոց վարդապետու-
 թիւնք՝ և որ ՚ի նմա պատմութիւնքն
 Լինին:

5. Լ՝յլ մինչև ՚ի հաւատոց կարգ-
 սըն մատուցեալ՝ բարւոք թուի ինձ
 այժմիկ կարճ ՚ի կարճոյ ճառիւք՝
 հրամանակարգ բանիցն սկիզբն առ-
 նելւ Օ ՚ի մի զբազմութիւն ճառիցն
 և որ ՚ի մէջ ժամանակքն են աւուրցն
 մուսացութիւն ՚ի մէջ արկցուք այ-
 նոցիկ՝ որ ՚ի մեզ դիւրին իցեն: Լ՝յլ
 զ ՚ի այժմիկ կարճ ՚ի կարճոյ զգլուխ
 ճառիցն փոքր ՚ի շատէ ինչ սերմա-
 նէլ՝ մի մուսացեալ Լիցուք զնոյն լայ-
 նագոյնս և պարարտագոյնս ևս ասել
 և ապա յարդիւնսրարութիւնս մատ-
 չիլ: Ա՛րեւսցեն և դոքա մեզ՝ որ այժ-
 միկդ աստ կան. որ կատարեւրագոյնքդ
 իցեն. որոց ճաշակելիքն իւրեանց
 կրթագոյնք իցեն առ ընտրութիւն
 բարեայ և չարեաց, եթէ զտղայա-
 գոյն և զկաթնակերագոյն ժամանա-

կաց զընծայութիւն ճառիցս մատուցանեալք միանգամայն անդէն, զի և ծարաւագոյնքն և կարօտագոյնքն օգտեսցին: Ա՛լ որ լի գիտութեամբն իցեն՝ զայն որ յառաջ գիտիցեն՝ վերըստին արծարծեալք լուսաւորեսցին:

iii. Այսին սուտեանս:

6. Այս զառաջինն ՚ի մտի ձերում տնկեալ հաստատեալ կացցեն հրամանակար կարգն աստուածութե. զի աստուած մի է. (iii. Թագ. ք. 2.) անձին. միայն անձնիշխան. անարատ առանց յանցարեւոյ: Այ յուսեքէ ծնեալ և ոչ ունի զոք կենաց իւրոյ փոխանակ: Ա՛յ ժամանակօք զկեանս սկսեալ. ոչ ընդ սկսմամբ է՝ և ոչ լէ վախջանաւ: (iii. Տեճ. 7: 16. Յայտն. ԺԷ. 17.) և զի նոյն ինքն արդար և նոյն բարեբար:

7. Օ՛րի եթէ երբէք լուիցես և ասիցէ ոք ՚ի հերիսիութաց անտի, այլ է արդար և այլ է բարեբար. անդէն ՚ի մտի եղեալ գիտասջիր վաղվա-

դակի զհերիսիովտաց զմահաբեր ժան-
գոյն զդժնդակութիւն: Օ՛ր իշխե-
ցին ոմանք յօրինաց անտի զմի աստ-
ուածն բաժանել բանիւք իւրեանց.
և այլ արարիչ ասացին ոգւոյ և տէր
և արարիչ մարմնոյ. անմտութե և ա-
նօրէնութե և ամբարշտութե վարդապե-
տեցին: Օ՛ր իմրդ մարթ և պատշաճ
է երկուց տէրանց մի ծառայ լինիլ
այր դու: Օ՛ր իմր ինքնին ասաց յա-
ւետարանսն եթէ ոչ որ կարէ երկուց
տէրանց ծառայել (Մատթ. 24.):

8. Եւ յայտ է զի մի է աճ միայն
ոգւոց և մարմնոց արարիչ. մի է ար-
արիչ երկնից և երկրի. հրեշտակաց
և հրեշտակապետաց. որ իմի արարիչն
է: Եւ այց միոյն մին ՚ի միայնոյն. հայր
յառաջ քան զյաւիտեանս. միոյն մին
՚ի միածին որդւոյ նորա տեառն մե-
րոյ (Հիսուսի Քրիստոսի. որով արար
զամենայն երևոյթս և զաներևոյթս:
Սա հայր տեառն մերոյ Քրիստոսի,
որ ոչ վայրօք իճիք փակեալ բովան-
դակի, և ոչ փոքր է քան զերկինս.
քանզի երկինք գործք մատանց նորա

եհ. (ՄաղՏ. Ը. 4.) և զերկինս ամե-
նայն 'ի բռին իւրում ունի: սա ամե-
նեցուն մի է. և զատ յամենեցուց:

9. Մի համարիւր զնա փոքր քան
զարեգակն կամ համեմատ. զի որ
զարեգակն զայս արար՝ պարտ և
պատշաճ է՝ զի ինքն մեծագոյն լուս-
ագոյն և առաւելագոյն լուսաւորուի
իցէ. և ոչ ամենեւին մտանէ 'ի հա-
շիւ ընտրութեան ընդ արարածս:
Յառաջագէտ է ամենայն լինելոց. և
զօրագոյն է քան զամենայն. գիտէ և
առնէ որպէս և կամի. ոչ ինչ է նմա
կարգօք անցաւոր ժամանակաց. ոչ
ծննդեամբք և ոչ բախտիւք. ոչ օրա-
հասօք փակեալ. ամենայնիւ կատա-
րեալ. զամենայն ազգս քաջութեամբ
զօրութեան՝ յինքեան 'ի ներքս ունի:
(Եբ. Թ. 3):

10. Ոչ մաշի և ոչ աճէ. այլ նոյն-
պէս այնպէս և 'ի նոյն օրինակի:
Պատրաստեալ ունի տանջանս մեղա-
ւորաց, և պսակս արդարոց: (Պատմ. Է.
Ժ. 2: Իսա. Գ. 7: Մատթ. Ը. 46. և Ժ. 41): Եւրդ՝ որովհետե

մուրրեցան 'ի միօջէ աստուծոյ անտի
'ի պէսպէս խորհուրդս, բազումք ո-
մանք զարեգակնդ աստուածացուցին.
զի իբրև արևն մտցէ՝ զգիշերոյն ժա-
մանակ անաստուած կայցեն:

Եւ ոմանք զլուսինդ աստուածա-
ցուցին. զի տունջեանն հասանելով
չափ անաստուած իյեն: Եւ այլք զին-
չըս աշխարհի. ոմանք ճարտարուիս.
ոմանք զերկրաւորս. ոմանք զցանկու-
թիւնս:

41. Իսկ կէսքն բնաւ. որ իգամուքն
էին՝ զկնոջ մարդոյ ուրումն պատկեր
կուռս 'ի բարձունս կառուցեալ աստ-
ղիկ անուն եդեալ՝ երևելոյ անտի
ախտին երկիրպագանէին. (Գ. Թափ.
Բ. 23:): Կէսքն ընդ ոսկոյդ ճաճան.
չաւոր փայլիւնդ զարմացեալք և որ
այլ ինչ հիւթանիւթք իյեն՝ սմին
նման աստուածացուցեալք պաշտեն:

Սրդ եթէ որ զմիահեծան բազն
աստուածութեան 'ի սրտի և 'ի մտի
իւրում հաստատեսցէ՝ և ամենայն մը-
տօք 'ի սմին բնակեսցէ՝ զամենայն
չարեաց կուպաշտութեան առ հասա-

րակ՝ և զանօրէն հերիսիովտացն ըզմոլըրութեան զհոսանս ցամաքեցուցէ:

Բ. Ա. Կ. Քրիստոսի:

12. Նախ յառաջ այս յանձին քում հաստատեալ կացցէ հաւատովք. այլ հաւատած դու յորդէն աստուծոյ. (Յով. 1. 35: 7. 27.), 'ի մին միայն 'ի մեր Յիսուս Քրիստոս. որ յաստուծոյն աստուած ծնեալ. որ 'ի լուսոյ լոյս ծնեալ որ նմանէ ամենայնի՛ւ ծնողին իւրում: (Յով. 1. 10: 18) Ար ոչ եթէ ժամանակօք ինչ զեութիւնն ծնեալ է, այլ յառաջ քան զամենայն յաւիտեանս մշտնջենաւորութեամբ և անհասութեամբ 'ի հօրէ ծրնեալ (Ա. 1. 1. 3.) զիմաստութիւն աստուծոյ և զզօրութիւնն և զարդարութիւն զանդատիւնն որ ընդ աջմէ հօր յառաջ քան զամ յաւիտեանս նստեալ (1. Կոր. 1. 9): Օ՛ր ոչ եթէ որն ոմանք կարծեցին, եթէ յետ չարչարանացն պսակեցաւ. որպէս թէ յաստուծոյ վասն համբերութե առեալ

իցէ զընդաջմէ աթոռն. այլ ՚ի սկզբանէ որպէս և էր ծնեալ. (Մ^տ. Է. 2. Լ^{ու}. Գ. Գ. 22. 30. 31.). յաւիտեանից ծնեալ միշտ յաւիտեանից ունի զարքայական իշխանութիւն:

13. Բնդ հօր Գոթեալ աստուած ՚ի սկզբանէ, և զօրութի և իմաստութի ունի յառաջագոյն ասացեալ ընդ հօր թագաւորեալ և ամբի արարիչ. (Մ^տ. Գ. Գ. 46: Գ^ո. Գ. Գ. 3. 4. 8): Վասն հօր առանց պակասութի ՚ի փառս ածուցե. և գիտէ զծնիչն և վաղ վաղակի: Այս և աւետարանն ասացել. եթէ ոչ ոք գիտէ զորդի, եթէ ոչ հայր. և ոչ զհայր ոք գիտէ, եթէ ոչ որդի: (Մ^տ. Գ. Գ. 27: Գ^ո. Գ. Գ. 45): Ա՛հ մի օտարացուցանէր ՚ի հօրէ զորդի. և մի խառնակեալ որդէհօրութի երևեցուցես: այլ հաւատա՞ դու եթէ միոյ այլ միածին մի է որդի յառաջ քան զամ յաւիտեանս՝ բանն այլ. (Գ. Գ. Գ. 6.). ոչ եթէ ՚ի բերանոյ կարգի և յօդ լուծանի, և ոչ որպէս բանք պատուաստելով կարգին. այնմ նմանեալ. այլ բան որդի բանաւորացս և հոգե-

ւորացս արարիչ: Րան որ ելեալ 'ի
 Տօրէ և խօսի ինքնին. այլ վասն այսր
 ամի եթէ աճ տացէ լայնագոյնս և
 պարարտագոյնս ասացից ձեզ. զի ոչ
 եթէ մոռանամք մեք զոր առաջի ար-
 կաքդ, այլ այժմիկ ծայրաքաղ արարաք
 վասն ձերոյ հրաւիրանաւ հաւատոցդ:

Գ. Այսին որ 'ի հոսին:

14. Այլ հաւատան դու, թէ սա է
 միածին որդի աս. որ վասն մերոյ մե-
 զաց յերկնից էջ յերկիր. զհաւասա-
 րակից մարդկուէս մերոյ յանձն իւր
 առեալ զչարչարանս: (Փիլ. Թ. 7.
 Ղ. 1-է. աս. 35): Ա՛յ ծնաւ 'ի սուրբ
 կուսէ անտի 'ի հոգւոյ սրբոյ ոչ կար-
 ծեօք և ոչ իբրև ցնոր ինչ ևս առա-
 ջօք և երևելով մարմին զգեցել. այլ
 ճշմարտիւ: Ա՛յ ոչ իբրև ընդ փող
 ինչ անցել լէ կոյսն. այլ մարմին ըզ-
 գեցեալ ճշմարտ յանդստին 'ի նմա-
 նէ և եկեր իբրև զմեզ ճշմարտս
 (Պարծ. աս. 4). և էարբ իբրև զմեզ
 ճշմարտ. և կաթնասուն եղև իբրև
 զմեզ ճշմարտ: Օ՛ր եթէ իբրև ցնորք

առ աջօք էր ծնունդն, ապա իբրև
առ աջօք ցնորք էր փրկութիւնս:

15 Աւելին Քրօ մարդ էր ոմի էրն
և աճ էր որ ոչն երևէր. (Յօհ. ԺԴ.
10): ուտէր իբրև զմարդ ճշմարտիւ.
զի զգեցել էր զչարչարակիցս մեր
իբրև զմեզ. այլ կերակրեց զՏինգ հա-
զարն 'ի հինգ նկարակէ իբրև զաճ:
(Մատթ. ԺԴ. 21: Յօհ. ԺԹ. 44):
Սեռաւ իբրև զմարդ ճշմարտ. և
յարոյց զմեռելսն իբրև զաճ, Այն 'ի
քուն եղև 'ի հաւի անդ ոմի մարդ. և
յարուցել զնայր 'ի վր ջուրցն իբրև
զաճ: (Մատթ. Դ. 38: Յօհ. Դ. 19):

Դ. Ասն խաչին:

16. Ան եկն 'ի խաչ վս մերոյ մե-
ղացն ճշմարտիւ (Թ. Պեթ. Դ. 1): Իսկ
արդ' թէպէտ և յուսահատ կամիցիս
լինիլ ինքն տեղիս ճշմարտիւ կշտամ-
բել յանդիմանէ զքեզ երանելիս այս
գողգոթայ, յորում այժմիկ իսկ ժողո-
վել կամք վս այնորիկ որ եկն 'ի վր
հր խաչեցաւ. (Մատթ. Լե. 33): և
փայտիւն խաչի արդ ամ տիեզերք իսկ

լցել են: Եւն և խաչեցաւ ոչ վն իւրոց
ինչ յանցուածոց. այլ զի զմեզ 'ի մե-
րոց մեղաց աղատեցուցէ, էառ յանձն
զարհամարհանն և զապտակս իբրև ըզ-
մարդ. զի յայտնի գիտասցեն, ամբ արա-
րածք թէ ամ էր: Օ ի արեգակն իբրև
ետես զորն նշկահել՝ պակասեցաւ կո-
րեաւ գայթակղեցաւ դողուի. (Ս. Գ. 44.). զի ոչ կարաց հանդարտիլ
տես, և անն տեառն անարգանսց:

Ե. Ամեն Եողմն:

17. Ի գերեզմանի վիմին եղաւ
իբրև զմարդ. այլ անդէն վաղվաղակի
վն նր յահէ անտիվէմք պատառեցան
(Ս. Գ. Ե. 51. 59:) Եւն էջ յան-
դունդս դժոխոց, զի և անտի զարդարսն
փրկեսցէ: *) Եւրդ Եկ ասն դու
ցիս, կամէիր դու վն կենդանեցս, զի
վայեւեսցեն 'ի շնորհս նր. և այդ զի ոչ
թերևս ամենեքեան նբք իցեն, զի որ
յադամայ հետէ բազմաժամանակեայ
արգելել կային և փակեալ, զիմրդ

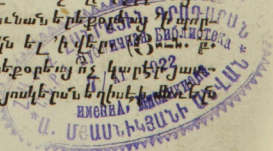
*) (Ս. Ս. Գ. 18. 19. 20.)

նչ գտանէին զփրկուածի ազատուածէն:
 Ղանէ յայսմ հետէ եսայի մարգարէն
 զլուսոյն ճառագայթս. (Ասայ. Ծգ. 4.)
 վս հր մեծաբարբառ գուշակեր. արդ
 ոչ կամէիր թէ թագաւորն իջեալ
 փրկեսցէ զքարոզիչսն: Ղաւիթ էր
 անդ, և սամուէլ և ամ մարգարէքն
 և յովհաննէս ինքնին, իսկ զլիսովին, որ
 ասէրն ՚ի ձեռն այնորիկ զոր առաքէցն
 Ղու ես այն որ գալոյն իցես, եթէ
 սլլու մականունիցիմք մեք. (Աս. Ժս.
 3.) ոչ կամէիր թէ իջեալն փրկես-
 ցէ զայնպիսիսն:

1001
 1917
 1916/1

Չ. Աստուծոյ յարուսեան:

18. Եւ յլ որ էջն յանդուհոս անդ
 դժոխոց, դարձեւ լէլ ՚ի վէր և որ թա-
 դեցաւն յս՝ յարեալ երեքօրեայ ճըշ-
 մարիտ: (ս. Աս. Ժե. 4.) Եւ զա թէ
 երբէք այսն աւանիցեն հրէայքն, ա-
 ըագ արագ լէ առաջ լինի ջրակոյն և
 ասասջիր: Յունան երեքօրեայ զորոյն
 տոյ ձկանն եկն եւ ՚ի վէր (Յ. Բ. Բ.
 1.) և Քն երեքօրեայ ոչ կարէ յա-
 նէ լ յերկրէ՝ յոսկերսն եղիսէ ի մեծէն

մերձեցե՛լ յարեւ. (Գ. Թափ. ԺԳ. 21.)
 և մարդկան արարիչն Քս Զօրուք Տօր
 ոչ արագ արագ դիւրագոյն ևս ար-
 դեօք յառնէր: Այլ յարեաւ ճշմարիտ
 և յարուցե՛լ երևեցաւ աշակերտացն.
 և վկայ ն'ի յարուէն երկոտասան ա-
 շակերտքն են: (Թ. Արհ. ԺԵ. 5):
 Ա՛յ բանիք լոկովք շնորհե՛լ վկայէին
 այլ մինչ ՚ի տանջանս և ՚ի քարշանս
 և ՚ի մահունս ՚ի վ'ի ճշմարիտ յարուէն
 պատերազմեալք: (Գործ. 1) Ասկ արդ ՚ի
 բերասոյ երկուց և երեց վկայից
 հաստատե՛լ լինի ա՛մբ բան ո՛պ և ասեն
 գիրք: (Թ.) Ե. ԺԺ. 15): արդ երկո-
 տասանք են աւասիկ, որք վկայենն վ'ս
 Տն յարուէ. և իցէ՞ որ որ երկուցե՛լ
 գտանիցի վ'ս յարուէն: Այլ զընթացսն
 համբերուք կատարեց Թն մեր: Յս
 Քս. և զմարդիկ ՚ի մեղաց փրկեաց:
 19. Այլ միւս անգամ յերկինս յըն-
 դունե՛լ ամպոյն յորժամ վերացաւն.
 (Գործ. Թ. 6), և հրեշտակք շուրջ
 զնովաւ կային. և առաքե՛լքն ինքե՛նք
 տեսանէին: Ապա եթէ որ ՚ի բանից
 անտի յայնցանէ թերահաւատիցէ այսմ

զօրութեան, հաւատասցէ զոր այժմն տե-
սանեմք: Ըմբ Թագաւորք ՚ի մեռա-
նիլն իւրեանց շիջուցանեն լէ կեանս և
զզօրութիս իւրեանց: Իսկ Քնն ՚ի խաչ
ելէլ յամբ տիեզերաց երկրպագութի
լեռնի: Օ խաչէն քարոզեմք. և դո-
ղան դեք ամբ: Բազումք լը ժամանակս
ժամանակս ՚ի խաչ ելին. այլ ոչ եթէ
դեք յանուն հոց ելանէին. այլ խաչե-
լոյս սյսորիկ զանունն ՚ի վր կարդա-
ցէլ՝ զդէս ամբ առ հասարակ փախս-
տական առաջի արկէլ հալածական
տանին: Ըստուհետև մի յամօթ հա-
մարեայո՞ք մեք զխաչն Քնն. այլ Թէ-
պէտ և որ ծածկիցէ, դու յայտնանս
՚ի վր ճակատոյդ նշանակես ջիր. զի
դեքն զնշան արքունի տեսել յառա-
ջագոյն՝ վաղվադակի դողութ փախս-
տեայ գնասցեն:

20. Բայց առնի ջիր զնշանս յամբ
ժամանակի. յորժամ ուտիցես, յորժմ
լմպիցես. ՚ի վր ամբ նկանակի, ՚ի վր
ամբ բաժակի անպակաս. եթէ նստի-
ցես, եթէ յառնիցես, եթէ խօսիցես,
եթէ շրջիցիս, եթէ լէ անկողին մը-

լուսաւորագոյն ամենեցուն երևել և
 'ի հրեշտակաց պաշտել: Օ ի եկեալ
 դատիցէ զմեռելս և զկենդանիս. (յոհ. 15.) և [Ժազաւորեացէ զԺազաւո-
 րունիս յաւիտենական զանմահն (Ղա. 24.): Մ. րդ՝ զգոյշ լինիջիք ինձ
 յայդմ վայրի. զի բազումք են որ ասենն
 Թէ գոյ կատարած արքայուն Քն:

Ը. Ս. ան հոգւոյն Քն:

22. Մ. յլ հաւատն դու և 'ի հոգին
 սբ կենդանի. և զուղիղ հաւատն կնլ
 վս նր. քանզի բազումք են, որք օտա-
 րացեալք են 'ի հոգւոյն սրբոյ. որ
 զանօրէն վարդապետունսն իւրենցու-
 սուցանեն: Մ. յլ դու եկ ուսիր՝ զի մի
 է հոգին սբ. առանց բաժանման է
 և բազմազօր. զամբ զօրացուցանէ, և
 ինքն յինքն ոչ է բաժանել: Ար գիտէ
 զխորհուրդս և քննէ զամբ զխորս սյ
 (Արեմ. ԺԷ. 20):

Ար 'ի վր ան մերոյ Յն Քն 'ի
 նմանութի աղաւնւոյ իջանէր. և յօրէնս
 և 'ի մարգարէս զօրացաւ. (Ղա. 1. 7. 22.) և այժմիկ 'ի ժամանակի մկրտունս

դրոշմէ զոգիս և զմարմինս ձեր. որոյ կարօտի ամբ մտաւոր և հոգեոր, և խնդրէ սրբուհի ՚ի հմանէ. **Օ** որ եթէ հայհոյել ոք կամիցի, ոչ գոյ թողուի հմայայսմ աշխարհի՝ և ոչ յաշխարհին յայնմիկ, որ յաւիտենիցն է: (**Սաբ. ԺԲ. 32**):

23. **Ընդ հօր և լէ որդւոյ ՚ի պատիւ փառաց փառաւորէ Լ է հաւապազ. որոյ կարօտին և խնդրեն աթոռք և պետուիք և տերութիւնք և իշխանութիւք: Օ ի մի է ած հայր մօն մերոյ **Յի Բի.** և մի մոր **Յս Բս.** որ մին է մյ միածին որդի. և մի է հոգին սբ, որ զամենեւին սրբուք ըսու, որ յօրէնս և ՚ի մարգարէս ՚ի հին և ՚ի նոր կտակարանս խօսեցաւ: (**Աւրն. լ. 6**): **Օ** այս դրոշմ ունիջիւր ՚ի մտիքում յամբ ժամանակի. զոր այժմ առ ժամանակ մի ծայրաքաղ արարաք. ապա թէ տացէ մոր՝ գրոց վկայութիւք հանդերձ յայտնանքս լի կարգի ասացել Լիցի. **Օ** ի պարտ և պատշաճ է վս ած եղէն և սբ խոհրդոց հաւատոցն միտդնէ Լ և մի ոք փոքր ինչ**

բան իցէ՝ առանց վկայուէց գրոց
 սրբոց ցուցանել. և զճտարապար-
 տույ մտահաճոյ բանիւք և պա-
 ճուճանօքն թօթափել: Արդ մի
 ինձ որ զայս ասեմ հաւատար վայ-
 րապար եթէ զի զփորձ պատմու-
 թեդ զամբ՝ ի գրոց սրբոց յայտնուի
 ցուցից: Այլ վկայուիս այս հա-
 վատոցս մերոց՝ զի ի բան գիտուի
 է, այլ ի յանդիմանուի վկայուէ
 գրոց սրբոց:

Թ. Այսին ոգւոց Տարգմանս

24. Արդ՝ յետ գիտուէս այսորիկ
 սբ և պարկեշտ հաւատոց՝ և զանձն
 քո իմաստըն գիտել այսուհետև զինչ
 էս դու. զի կրկին է մարդի, շինել
 ՚ի շնչոյ և ՚ի մարմնոյ. ոսկ յառաջագոյն
 ասացաք եթէ աճ է՝ որ շնչոց և մարմ-
 նոց արարիչ հոյն է: Այլ գիտաստըն, զի
 շունչ ունիս անձնի շխան գործոց՝ գե-
 դեցիկ իս համարուէ պատկերի կերպա-
 րանաց արարչին արարեալ անմահ.
 (Այլ է. Ժէ. 1) վս այնր որ անմա-
 հացոյցն՝ կենդանի բանաւոր՝ առանց

ապականուէ վն շտորհացն (նյ), իշ-
խանուէ առէ Լ գործել զինչ և կա-
միս:

25 Օ ի ոչ եթէ ք ծնունդս լի-
նի մեղանչել և ոչ ք դէպ բախտից
պուհկիլ և ոչ ոնկ բաբանջեն ոմանք
աստեղացն խառնակուիք խոնարհեալ
տագնապեն՝ զի փախստեայ լինիս խոս-
տովանէ Լ զչարիսն քո և անմեղ աս-
տեղայն դնես զմնասն քո:

Մի հայիր այսուհետև յաստեղագի-
տուի. զի վն այսորիկ ասեն նք գիրք:
Ալեեսցեն կացցեն փրկեսցեն զքեզ աս-
տեղագէտքն երկնից. (Ասայ. խ. 13):
ահաւասիկ ամենեքին իբրև զխուիճ
ի հրոյ այրեսցին. և ոչ կարասցեն
փրկել զանձինս ոնց ՚ի բոցոյ անտի:

26. Քայց և զայս գիտասջիք, զի
մինչ չև եկէ Լ են հոգիքն յաշխարհս
յայս, ոչինչ են մեղուցել. այլ իբրև
գան, ապա ՚ի կամաց բարուցն մեղան-
չեմք: Արդ մի ումէք անսար դու,
որք պատմենն եթէ ասհաւասիկ խկ
գրել է թէ զոր ինչ ոչ կամիմ զայն
գործեմ. (Ասայ. Կ. 15): այլ յուշ

ւիցի քեզ որ ասաց թէ կամիջիք և
 լուիջիք ինձ: (Նոյ. Թ. 19): Եւ
 դարձել ասէ՝ զոր օրինակ պատրաս-
 տեցիք զմարմինս ձեր 'ի ծառայուի
 անօրէնուէ յանօրէնուի, սոյնն պատ-
 րաստեցէք զմարմինս ձեր 'ի ծառայ-
 ուի արդարուէ 'ի սրբուի (Նոյ. Թ. 19):
 Եւ յիշեցի որ դու զնորին առա-
 քելոյ զբանսն, զի ասէ թէ՛ և որպէս
 ոչ ընտրեցին աճ ունել 'ի սիրտս
 իւրեանց: (Նոյ. Թ. 28.): Եւ դարձել
 ասէ՝ զի գիտուինն Թոյ յայտնի է 'ի
 նս. (Նոյ. Թ. 19). և զի ասէ՝ զաչս
 իւրեանց խցին: Եւ դարձել այլ որ աս-
 սէ մեղադրուիք, ես տնկեցի զքեզ այ-
 գի պողաբեր համակ ճշմարիտ. զի-
 նորդ դարձար 'ի դառնուի այգիդ օ-
 տարացել (Նոյ. Թ. 21.):

27. Եւսմահ եւն ոգիքն. և ամբ ո-
 գիք նման եւն միմեանց արանց և կա-
 նանց. բայց անդամքն միայն ընտրել
 են 'ի միմեանց: Ազուցս ոչ գոյ դաս
 լէ ծննդեանն բուսոցն յարդարագնացս
 այլ 'ի բարուց աշտի են երկօրինն միա-
 ձև միանման յիմի բարք ոգուց. Եւս

գիտեմ զի կարի շատ խօսիմ. և ժամանակս դեռ զանցանէ. բայց իսկ արդ զի՞նչ լաւ է քան զվերկուէ. ոչ կամիս աշխատ լինիլ և առնուլ պաշար առ հերիսիովտացն հակառակուէ: Ոչ կամիս գիտել զեւս այսր անդր ճանապարհիդ, զի մի՛ ՚ի գահէ անկեալ տգիտութք կործանեսցիս: Օ՛ր թէ վարդապետքն ոչ փոքր օգուտ համարին, զի դու զայս ուսցիս, դու որ ուսանիսդ՝ ոչ առաւել ևս պարտիս քաղցրութեամբ ընդունել զբանիցն բազմուի:

28. Ինքնիշխան են ողիքն. և սատանայ զհրապուրեւն հրապուրէ. (մ. Պէս. Ե. 9). բայց տագնապել և ըստիպել չունի իշխանուի: Այլարէ՛ ՚ի սրտի քում զխորհուրդս պոռնկութէ. եթէ կամեցար ընկալար. եթէ չըկամեցար՝ չընկալար: Օ՛ր թէ՛ ՚ի հորկէ պոռնկնէիր, իսկ ընդէ՞ր բնաւ զգեհէննս պատրաստէր ա՛ծ: Ա՛թէ՛ ՚ի բարուց բուսոյ անտի՛ և ո՛չ կամօք արդարագնաց լինէիր. ընդէ՞ր բնաւ զանպատում պսակի՛ պատրաստէր ա՛ծ:

Հանդարտ է ոչխար. այլ ո՛չ երբէք
 սա վասն Հանդարտութեան պսակեցաւ
 քանզի Հանդարտութի նորա ո՛չ կամաց
 է, այլ 'ի բարուցն բուսոյ ծննդեան
 ծնեալ որ ըստ հմտ:

Ժ. Սանն Տարփոց:

29. Պիտացիւր սիրելի՛ որչափ
 ինչ մարթ էր առ ժամանակս ասել
 վասն ոգւոց և շնչոց, արդ ընկալ
 դու լը կարի: Ա՛յ որ վս մարմնոյդ բո
 բան է՝ մի ումէք անսար դու այնո-
 ցիկ որք ասեն՝ օտարի ուրումն ար է
 այս մարմին: Օ՛ր որք հաւատանն,
 թէ օտար որ իցէ մարմինս, իբրև
 զօտար աման 'ի պոռնկութիս 'ի շնու-
 թիս անխնայ համարձակապէս վարին:
 Իսկ արդ զի՛նչ անդամ իցէ որ ըս-
 գիւան համարիցի 'ի սքանչելի ա-
 րարածս մարմնոյս այսորիկ: Օ՛րնչ
 այն որ պակաս ինչ է 'ի գեղեցկուէ.
 զի՛նչ այն իցէ, որ ոչ ճշմարտութի
 կարգեալ իցէ:

30. Իսկ արդ ո՛չ է պարտ հայել
 և տեսանել աչացս լուսաւորութի զհաս-

տատուին: Ամբ ո՞րպէս ակահ, ջացն 'ի կողմանէ եդեւոց անխափան եդ զլսելիսըն: Ամբ ո՞րպէս հոտոտելիքն ընտրուել գիտե՞ն առնել: Այ՛ն զիմորդ զհագագն 'ի տալ և յառ նուլ զշունչ մատակարարել մարթէ: Այ՛ն կմբլեղուն զիմորդ կրկին կարգաց արբանեկ է ճաշակելէնցն: Ամբ ո՞րք ինչ ըստ ամբելոյ բանաւոր խօսիցն զօրուէ: Ամբ շնչափողն 'ի ծածուկ 'ի ներքս ամբացեալ զիմորդ անդադար ունի զօդոցն և զշնչոց տալ և առնուլ զմատակարարուին: Ամբ զիմորդ սիրտն 'ի ներքս անդ միշտ անդադար զթնդիւն պատրաստէ: Ամբ զիմորդ յիւրաքանչիւր կարգս բաժանին երակքն և ներարդքն բազմացեալ: Այ՛ն կամ ո՞վ է որ խունաւ ջղօքն և ներարդիւքն զոսկերս արար վայել չապէս: Ամբ ո՞վ որ զխորտիկս 'ի գեղեցիկ բաժիւս բաժանեաց զկէսն 'ի զօրութիւն հաստատութեն. և զկէսն 'ի գեղեցկութիւնս և յընտրութիւնս խորհրդով բաժանեալ և զամօթոյ մարմինսն 'ի պարկեշտագոյն կողմանս թաքուցել պահէ: Ամբ

՞ն է որ զբարս բուսոյ ծննդեան մարդկան առ 'ի պատկէլոյ 'ի շնչին հաւասարութենէն անսպառ կարգեաց:

31. Արդ՝ մի ասեր դու ցիս՝ թէ մարմինն պարտ էր մեղաց. ընդէ՞ր ապա մեռեալն ոչ մեղանչէ: Վիբ սուր 'ի ձեռին դիական, և սպանուե երկիւղ ինչ ոչ գոյ 'ի հմաւ Առ հորոգ դիականք երիտասարդի անջո՞ ազգի ազգի գեղերեսաց. և ցանկու թիւն պոռչկու թեան ամեհելին 'ի հմա ոչ ծնանի: Բնդէ՞ր քանզի ոչ եթէ մարմին մեղանչէ անձամբ, այլ մարմնով շունչն մեղանչէ. իբրև գործի 'ի հմա է մարմինն շնչոյն և իբրև հանդերձ արկանելի ինչ է շնչոյն Աթէ 'ի սմահէ 'ի պոռչկուի մատնի լինի նա պղծեալ. ապա թէ սուրբ շունչն բնակեալ է, լինի նա տաճար հոգւոյն սրբոյ: Աչ ես ասեմ զայս, այլ պողոս առարեալն ասաց: Ա՞չ գիտէք, ա՞նչ զի մարմինք ձեր տաճար են հոգւոյն սրբոյ որ 'ի ձեզ է բնակեալ (iii. Կորն. 7. 19.):

32. Անխայեան դու 'ի մարմինս քո

Եբրեւ զի տաճար իցէ հոգւոյն սրբոյ:
 Մի պղծեր պռուն՝ լուծեամբ զմար-
 մինս քո. մի թաթաւեր պղծուծեամբ
 զայդ գեղեցիկ պատմութեանդ քո: Ա-
 պա թէ պղծեցեր երբէք, եկ լուս
 այժմիկ ապաշխարուծեամբ: Մըկը-
 տեան լուս մինչդեռ ժամանակս է: (Թ.
 Կորն. 7. 41:

53. Իսկ արդ՝ որովհետեւ ճառ ե-
 ղև պարկեշտուծեան և զգաստուծե,
 առաւելադոյն լուիցեն զայս գունդք
 գունդք միայնակեցաց. և դասք դասք
 կուսանաց. որոց զհրեշտական կարգս
 և զվարս յաշխարհի անձին առեալ
 բերեն: մեծամեծ պսակք ձեզ պատ-
 րաստեալ եղեն եղբարք մի ՚ի ճնչին
 ցանկուծեան զմեծապատիւ փառսն
 փոխանակիցէք: Ընդ հրեշտակաց գի-
 րըս անուանք ձեր գրեալ են վասն
 պարկեշտուծեան. զգոյշ լինիջիք.
 գուցէ անդրէն ջնջիցիք վասն պռուն-
 կուծեան: *)

54. Գարձեալ հայեանց՝ գուցէ

*) (Յակոբ. Թ. 27:)

ունիլ ունիցիս զուստն պարկեշտուէ՛
 և հպարտացեալ ամբարհաւաճիցիս
 ՚ի վերայ ամուսնացելոցն յաշխարհիս
 Օ ի պատուական են հարսանիքն՝ և
 սուրբ են անկողինք նոցա առա-
 քեալն, (Նէր. ԺԴ. 4): Եւ դու որ
 զսրբութիւնդ ունիս ՚ի սկզբանէ՛՝ ոչ
 յամուսնացելոց անտիճնեալ ես: Եւ
 դու որ զոսկւոյն ստացուածս ստացել
 ես, մի զարծաթն խոտան համարիցիս:
 Եւ մեծայոյսք վնիցին որք զամուս-
 նուին օրինօք՝ յանձինս իւրեանց բերեն.
 որք զամուսնուի օրինօք՝ և ոչ եթէ
 լիտուի վասն անչափ շնութեն վա-
 րիցեն: Քանաչիցեն զժամանակս հան-
 գասեան, զի կանխեսցեն յաղօթս. զի
 հանգերձիւն հանդերձ սուրբ՝ զմար-
 մինս իւրեանց ՚ի ժողովս մատուցա-
 նիցեն. որք վասն որդէճնութե՛ և
 ոչ վասն անարգ ցանկութեան, յա-
 մուսնութիւնս խառնակեալ լինիցին:

35. Ար միակիւնքն իցեն՝ զերկ կա-
 նայսն մի բամբասեալ խստիցեն. զի
 լաւ լաւ է սրբութիւնն և սքանչելի.
 բայց առանց մեղադրութեան է և

երկրորդ հարսանիքն. զի մի պուճը-
կեսցի տկարագոյնն: Աւճ լաճ էր նու-
ցա, «է առաքեալն, եթէ կայցեն մը-
նասցեն իբրև զիս. ապա թէ ոչ հան-
դարտեն, արանց լինիցին. զի լաւ է
ամուսնանալ քան զջեռնուլ: (Ս. Կրճն.
Է. 8. 9): Այլ յամենայնի 'ի բաց
հալածեալ լիցի պուճկուին և շու-
թիւնն և ամենայն իրք գիջութեան.
պահեալ կացցէ մարմինդ աստուծոյ
սուրբ. զի ած հայեսցի 'ի մարմինդ:
Կերակրեսցի մարմինդ կերակրուլք.
զի կացցէ՝ և մի խափան պաշտեսցէ:

36. Աճ վասն կերակրոց այս ե-
ղիցին ձեզ հրամանք. քանզի բաշուվք
են, որք 'ի կերակուրսդ մեղանչեն:
(Լ. Կ. Է. ԼԷ. 34.): Օ ի են ոմանք որ
'ի զոհել անդր անխտիր մատչին և են
ոմանք որ պահեալ պահեն, բայց դա-
տապարտեն զայնոսիկ որք ուտենն:
(Հ. օ. ԺԴ. 3): Աճ պէտպէս իմն 'ի
կերակրոց բանի անդ ոմանց ոգիք
պղծին 'ի տգիտութիւն ուտելոյ անտի
և ոչ յօգտեալ պատճառաց: Աճ պա-
հեմք 'ի մտոյ և 'ի գիւնոյ՝ ոչ եթէ

իբրև յապիղծ ինչ ատեցէլ խորշիմք այլ վարձուց ակն ոնիմք: Օ ի զահարացաւոր կերակուրս արհամարհեսցուք, և վայելել մարթասցուք յոգևոր և ՚ի մշտնջեանաւոր սեղանն. զի այժմիկ արտասուօք սերմանեալ, ցնծութեամբ հընձեսցուք ՚ի հարդերձեալ ժամանակի անդ (Սող. Ճիե. 6.):

37. Արդ՝ այսուհետև մի արհամարհեր զայնոսիկ որք ուտենն. և վստկարութեան մարմնոյն ճաշակեն: Սի ինչ անգոսներ որք փոքր մի գինի վասն ստամոքսին և ստեպ ստեպ տկարութեանն ըմպեն. (մ. Տեճ. Է. 23). մի զնոսա իբրև զմեղաւորս դատիցես. և մի իբրև օտարի ինչ զմիժն ատիցես: *) Օ ի գիտէ զայնպիսին առաքէլն և ասէ՝ արգելուն առնել կանայս առէ. (մ. Տեճ. Դ. 3). մեկնեն ՚ի կերակրոյ զոր աստուած հաստատեաց ՚ի վայելչութիւն հաւատացելոց: Արդ թէպէտ և մեկնեալ իցես դու յայսցանէ, մի իբրև ՚ի պղծութի

*) (մ. Տեճ. Դ. 4)

ինչ խորշ իցիս և պահիցես. ապա թէ ոչ՝ վարձք ոչ գտանեն քեզ. ոյլ իբրև ՚ի բարուոյ իմիբէ զմիտսդ ՚ի վերկալ: Ասան այնորիկ որ երկնաւոր բարութն՝ պահեալ կայցեն քեզ: *)

38. Օգոյշ Լինիջիւր դու՝ մի երբէք ուտիցես յայնցանէ որ կուոցն առաջի եդեալ են. (տ. Կորն. Ը. 11): զի վասն կերակրոյ ոչ միայն այժմիկ, այլ և յակօբայ որ այսր եկեղեցւոյ առաջնորդ էր՝ փոյթ եղև: Եւ գրել առաքելոցն և երիցանցն ամենեցունց ամենայն հեթանոսաց առանձինն գրել խաւոր հորին իրի հրովարտակս. նախ առաւել ասէ ՚ի բաց լինել ձեզ ՚ի զսէլ կուոցն կերակրոցն, ապա ՚ի հեղցուցիկ և յորենէ և ՚ի պուսկութէ: (Կորն. Ժ. 29): Օ ի բազումք են այնք ՚ի մարդկանէ՝ որք իբրև զչար գազան ինչ շանց օրինակ կեանս կեալ՝ պիղծ գազանաց օրինակ զարիւն խոտեն՝ և զհեղյուցիկն ուտեն անխտիր: Իսկ

*) (տ. Տեճօթ. 7. 8: Սաղմ. 7. 17. 18:)

դու որ Քն ծառայդ ես կարգ դիր երկիւղածութիւնով և խտիր չուտել և վն կերակրոյ այսչափ իսկ շատ եղ իցի:

39. Հանդերձ լիցի քեզ պարզ պարկեշտ: Մի առ զարդարեալ այլ առամփոփ զգենուլ. զի մի թողացեալ լուծ ջիր. այլ առ ցրտոյ ջեռ ջիր՝ և զմարմնոյ մերկութիւնդ ծածկիցես: Օ ի մի՛ ի պատճառս մերկութեն ծածկելոյ՝ յայլ ինչ պէտ ծանակուէ անկահիցիս:

ԺԿ. Սուրբնոյ յարութեանն:

40. Ընխայեան դու, աղաչեմ զքեզ ՚ի մարմինդ այդ. և գիտաս ջիր զի ՚ի մեռելոց յառնելոց ես դու մարմնովդ այդուրիկ՝ յատեան դատաստանի մատուցեալ: ապա թէ բան ինչ թերահաւատութեան դիցես ՚ի մտի քում, ի բրե թէ՛ հնար իցէ գործդ այդ յարութի յանձնէ քումմէ. խորհեանց դու զհաներեոյթդ. (ք. Արհ. ԺԵ. 35). և դու իսկ ինքնին ասան ցիս. յառաջ քան զհարիւր ամ ուր էիր. յորպիսի չնչին և ՚ի փոքր կարգաց յայդպիսի զարդ գեղեցկութեան մեծապատիւ

զարդարեցար: Իսկ արդ՝ որ զչէրն՝
յէր դարձուցանէ, զեղեալն և զան-
կեալն միւս անգամ անդրէն դարձու-
ցանել ո՞չ կարէ:

41. Որ վասն մեր սերմանեալ ցո-
րեան՝ ամի ամի զմեռեալն յարուցա-
նէ. արդ զմեզ ինքն՝ վասն որոյ զայն
առնէ՝ դժուար ի՞նչ է յարուցանել
(Յօդ. Ժբ. 25.): Տեսանե՛ս զիարդ
ծառք այժմիկ ՚ի ձմերանդ՝ որ այդ-
չափ ամսովք անպտուղ և անտերև
կացեալ են. այլ իբրև ձմեռանդ ան-
ցանէ՝ դարձեալ իբրև ՚ի մեռելոց
կենդանաց (Ղուկ. Իա. 3.). ո՞չ առա-
ւել և սմբդ իւրագոյն կենդանացուք:
Պաւազանն մովսէսի ՚ի բուսոյ բար-
ւոցն ծննդեան՝ կամօք աստուծոյ ՚ի
փայտէ ՚ի մարմին փոխեցաւ. (Աւեց.
Դ. 3). և մարդ անկեալ անդրէն ինք
միւս անգամ ո՞չ հաւատասցի յառ-
նել:

42. Սի անսար այնոցիկ որք ա-
սեհ, [Ժէ մարմինս այս ո՞չ յառնէ:
Սկայէ մարգարէն եսայի զի ասէ՝
կանգնեսցին մեռեալքն և յարիցեն

ի գերեզմանաց (Լուսն. իգ. 19): և բա-
զումք թաղեալք յերկրի յարիցեն ՚ի
ննջեցեցոցն ըն բանին դանիէլի. սոքա
օր կեանս յաւիտենից: և ՚նք ՚ի տան-
ջանս և յամօթն յաւիտենից. (Սահ. 2.)
Իսկ արդ՝ յառնեւն ՚ի մե-
ռեցոց ամենայն մարդկան է. այլ ո՛չ
եթէ մի օրինակ է յարուել: Ըմենե-
քեան զ յաւիտենականն միւսանգամ
առնումք զմարմինն. այլ ո՛չ եթէնման
միմեանց ամենեքին. այլ արդարքն՝ զի
մշտնջենաւորք եղեալ ընդ հրեշտակս
ծնցասցեն. իսկ մեղաւորքն զ յաւի-
տենից մեղացն իւրեանց տանջանս
ընկալեալ բմբերել մարթացեն:

Ժք. Սահ. Տէրառութեան

43. Սասն այսորիկ յառաջագոյն
աստուած մկրտութեամբն ապաշխա-
րութիւն ետ. զի զբազմութիւնս մե-
ղացն՝ մանաւանդ եթէ զամենայն բե-
ռինս իսկ ՚ի բաց թօթափեալ՝ և ՚ի
սուրբ հոգի առդ կնիք առեալ բա-
զորդք և բաժանորդք լիցուք կենա-
ցըն յաւիտենից: Ը. Ս. վասն մկրտուել
յառաջագոյն բազում ինչ ասացեալ

է. արդ ՚ի մնացորդս՝ անդր կողմանն
ընծայուածեան ՚ի վարդապետութիս
մատիցո՛ւք:

Ժ 4. Ստեփանոս 4րոյ «բնոյ»:

44. Օ այս ուսուցանեն մեզ գերբ
աստուածաշունչք հնոց և նորոց կը-
սակարանաց, զի մի է տուիչ երկո-
ցունց կտակարանացն աստուած. որ
՚ի նորումն երևեցաւ. անդ Քրիստոս
և զհինն յառաջագոյն պատմեաց. որ
՚ի ձեռն օրինացն և մարդարեւիցն ՚ի
Քրիստոս եղև դաստիարակ: Օ ՚ի
մինչև եկեալ էին հաւատքն՝ ընդ
օրինօքն արգելեալ կացաք. և օրէնքն
դաստիարակք եղեն մեզ ՚ի Քրիս-
տոս: (Վարդապետ 4. 22): Արդ եթէ
երբէք ՚ի հերիսիովտաց անտի լուի-
ցես եթէ հայհոյեն զօրէնս և զմար-
դարէս, պատասխանի տո՛ւր նց՝ փրկա-
կան բարբառովն. ոչ եկն Քրիստոս
քակել զօրէնս, այլ կատարել (Մատթ.
Ե. 17):

45. Աստուծանասէր մտօք գիտասջիբ
յեկեղեցւոյ անտի՝ թէ ո՞ր են գերբ

հնոց կտակարանաց և ո՞ր են հոր կը-
տակարանք: Ա՛հ մի ինչ փոյթ առ-
ներդ ծածկոյթ յայտնուէց. զի
թէ այն որ յայտնապէսն է՝ չը-
գիտես, զի զվտարանդեօքն տագ-
նապէալ տառապիցիս: Եւ այց ըն-
թերցցիս զքսան և զերկուս գի-
րըս հնոց կտակարանաց, որ յեօ-
թանասուհն երկու թարգման-
չաց անտի թարգմանեալ են:

46. Բանդի ՚ի ժամանակի իբրև
մեռաւ աղէքսանդրոս արքայ, մակե-
դոնացւոց թագաւորութիւնն ՚ի չորս
առաջս իշխանութեան բաժանեցաւ
անդր ՚ի կողմն բաբելացւոցն՝ մակե-
դոնացւոցն՝ և ասիացւոց՝ և եգիպտա-
ցւոց: Ահա մի ոմն յեգիպտացւոցն թա-
գաւոր անտի պտղոմէոս սիրելի եղ-
բայր անուհ ընթերցասէր թագաւոր
եղեալ հրաման ետ զամ գիրս ժողո-
վել ՚ի դեմերտեայ փաղերանց, որ ամ
դիւնապանացն գլուխ էր: Յուզեցին
զհին մատեանս ամենայն. և անտի
բերին զհնոց կտակարանացն և զմար-
գարէից գիրսն յանդիման ընթեռ-

նուլ հմա: Ա՛յ՛ լաւ համարեցաւ այս-
պէս. զի ոչ եթէ բռնութեամբ և
սաստիճ խնդրիցէք զգրեանն, այլ սի-
րով կամեցաւ հաճել զմիտս պահա-
պանսցնու: Աբրե կշուեաց ՚ի մտի իւ-
րում եթէ ՚ի սաստիճ խնդիրն ներ-
գիչ խառնիցի ակամայն ժողովեցոցն.
Իսկ որ ինքնակամն շնորհիցէ՝ ճշմար-
տիճ ժողովեսցի: Աղիազարու որ յայնմ
ժամանակս քահանայապետ էր՝ ետ
տանել պարգևս բազումս սոյն իսկ ՚ի
տաճարն երուսաղէմացոց. և վեց
վեց այր յերկոտասան ազգացն իսրայէ-
լացոց արս ընտիրս գիտութեամբ ՚ի
ԹարգմանուԹիւն առ ինքն. հրամայ-
եաց կոչել. ապա զփորձ էառ, Թէ ի-
ցէ սուրբ գիրք եթէ չիցէ՝ զհան-
դէսն ցուցանէր:

47. Պարձեալ զի մի ինչ ընդ մի-
մեանս խորհուրդ դիցեն Թարգմանքն
կարծեաց, ՚ի փռանն անուն որ մօտ
յաղէքսանդրիայն կայր Թարգմանացն
որ եկեալ էին առ իւրաքանչիւր սե-
նեակ բաշխեալ՝ զամենայն գիրսն
հրամայեաց Թարգմանել: Առքա իբ-

ընկերս յեօթաւասուն երկու աւուրս զամենայն մատեանս յիւրաքանչիւր սենեկի աւել թարգմանեցին. և առեալ զամենայն մատեանսն որ հոցա չէտ ընդ միմեանս խառնել՝ և ՚ի մի վայր ժողովէր, և գտանէր ոչ միայն մտաց շօրութեամբ ՚ի մի միաբանութիւն եկեալ, այլ ՚ի բանս և ՚ի բարբառս և ՚ի մի ձայնս միաբանեալ գրտան: Օ ի ոչ ելձէ բան գիտութեանս էր և խորաբանութիւն ճարտարուն, որ մարդապէս լինելոց է, այլ հոգւոյ սրբոյ. որ հոգին սուրբ յարանց ՚ի սիրտս խօսեցաւ՝ և թարգմանութիւն կատարէին:

48. Հայսցանէ զքսան երկու գիրս ընթերցիր. այլ ՚ի ծածուկ յայտնու թիւնսն ամենեւին միմե ընկեսցիս զի զայս գանխիջիր ընթերուով՝ զոր մանաւանդ համարձակութեամբ յամենայն եկեղեցիս կարդամբ: Կարի իմաստունք իմաստնագոյնք և լաւագոյնք էին առաքեալքն և առաջին եպիսկոպոսքն՝ որք գլուխք եկեղեցեացն էին, որք

զայս հրամանս ետուն: Արդ դու
որդի ես եկեղեցւոյն մի զօրէնս եղ-
ծարներ. և զհնոց կտակարանացն որ-
պէս ասացաւն՝ զքսան երկու գիրսն
ընթեռնուցնաւ: Օ ի թէ ուսումնա-
սէր ոք իցես որպէս ասեմի յանուանէ
ի մտի ունեւ լիութասջիր:

49. Արդ հնոց կտակարանայդ
մովսէսին ե. գիրք. ծնունդքն.
եւ լքն զևտականքն. թիւքն երկ-
րորդ օրէնքն: Ա՛ն յեսու որդի
նաւեայ: Ա՛ն գիրք դատաւորաց՝
հոռութաւ հանդերձ եւ թանկորդ
թուեր: Արկու այլոց մատենագիր
գրոց առաջին և երկրորդ թա-
գաւորութեանն եբրայեցւոց ընդ
մի համար են: Այնպէս և ընդ
մի համար է երրորդըն և չոր-
րորդն: Այն օրինակ և գիրք
մնացորդացն առաջին և երկ-
րորդն ընդ մի համար են: Ա՛ն
եւ զր առաջին և երկրորդն ընդ մի
համար են երկօքին: Արկոտա-
սյաներորդ գիրք՝ եւ թեր:

Արդ մատենաւոր գիրք այս են:

50. Իսկ ստէքե ընդն գիրք. Ե. յօք. և սաղմոսն. և զօգնու թի. և էկլէսիաստիկէս. և օրհնու իք օրհնու թեանց: Յայսր վերայ Տարգարէիցն. Ե. գիրք. երկոտասան մարգարէքն. եսայի երեմիա. բարութայ թղթոյն հանդերձ. և ողբովքն. և եղեկիէլ. և դանիէլ: Եւ հա՛քսան երկու գիրք հնոց կտակարանացն:

51 Իսկ ՚ի հորոց կտակարանաց անտի՛ չորք աւետարանք միայն. իսկ ոյլքն սուտ անուանեալ և գրեալ և վնաս ընթերցեալ ընթերցողացն: Եւ զգրեցիս և մանիքեցիք թովմայի գլուխ աւետարանս որում անուշահոտ աւետարանացն անուն եղեալ կարդան ծեփեալ շաղախ առ ապակահեւէլ զողի միամտացն: Եւ զու ընկալ ջիւր և զգործսն երկոտասան աւաքեւոցն յայսր վերայ. և զեօթն թուղթս գլխաւորսն յակօբայ, և պետրոսի. իք, և յօհաննու երեք, և զյուդայի գլխաւոր թուղթն: Ի վերայ ամենայնի իք-

րե վատանի հաստատութեան 'ի վե-
բայ եդեալ զպօղոսի չորեքտասան
թուղթսն ՄԵՂ այլն ամ 'ի բացե
կացցէ. և զոր միանգամ յեկեղեցիս
ոչ ընթեռնելի են, զայն և առան-
ձինն մի ընթեռնուցուս:

52. Ա՛ճ վասն այօր ամենայնի այօ-
ջաի խորշիջիր յամենայն սատանայա-
կան հնարիցն. և մի 'ի հաւանութի
մտանիցես վիշապին ապտամբի. որ
'ի բարեաց հաստատութենէ անտի
առնամբ անձին ինքնակամ եզիտ զան-
ձինն կոծումն. որ հրապուրել կարէ
զհաւանեալն, բայց ստիպել և տազ-
հապել ոչ զոր կարէ: Ա՛ճ մի յաստե-
ղագիտութիւնս ինչ հաւատար. և մի
'ի հաւահմայս. և մի 'ի հմայեալ հա-
յելի ամենեին հայեսցիս և մի 'ի մու-
լեզնութիւն կուոց սնոտեաց մոլորու-
թիւնս հայիցիս: Ա՛ր 'ի հարցուկս,
և մի 'ի դիւթութեան և թովչուէ
և զմեռելահարցութեանց դիւթուիսն.
և ճառիք չափ լսելով՝ յարձն մի առ-
նուր: Ի* բաց լինիջիր յամենայն
ազգապղծութենէ. մի զորկորոտու-

Թեան զկնի լինիցիս. մի զբարս գի-
տուԹեան զկնի լինիցիս: Այլ մի
արծաթասիրուԹեան և վաշխից ա-
մենայնի 'ի վերայ Թռանիջիբ. և մի
'ի Ժողովս հեԹանոսաց խառնիցիս. և մի
զոր յուռԹեան ինչ և քնդ անձն կա-
պեն. մերձեցուսցես 'ի քեզ: 'Ի բաց
փախիջիբ յամ կրպակամուտ պղծուի:
Օգոյշ լինիջիբ, գուցէ երբէք 'ի
շամրտուԹիւն. կամ հրէուԹիւն կոր-
ծանեսցիս. զի փքեաց զքեզ տէր
Յիսուս. և հրամանք առաքելոցն.
Ա՛յ յամենայն շաբաթապահ և շաբա-
թասիր կրօնից զանձն քո 'ի բաց
պահեսջիբ. և մի պիղծ ինչ կի՛ խառ-
նակ զհամարձակեալ կերակուրսն հա-
մարեսցիս:

54. Առաւելապէս ատեսջիբ զա-
մենայն Ժողովս հերիսիովտաց: Ա՛յ ա-
մենայնի՛ն զանձն քո ամրացուսջիբ
պահօք և ոչորմուԹեամբք՝ զի զգա-
տուԹեամբ և առաքինուԹե՛ գործով
կեալ մարԹասցես: Օ՛ր զմի ա-
ւազանին զփրկուԹիւն յանձին քում
բարձեալ 'ի Ժողովս զօրացն երկնա-

և որաց արժանի լիցիս մտանէլ առա-
ջի հօրն երկնաւորի. և արժանի լի-
ցիս պսակացն որ պատրաստեալ է ՚ի
ձեռանէ տեառն մերոյ Յիսուսի Քրի-
ստոս փառք և պատիւ յաւիտեանս.
Բ. Թէն:

